

ARTERIA

PARAL·LEL

AVINGUDA DEL PARAL·LEL, 62 ▲ 08001 BARCELONA ▲ WWW.ARTERIA.COM ▲ A/E: PARAL.LEL@ARTERIA.COM

ARTERIA

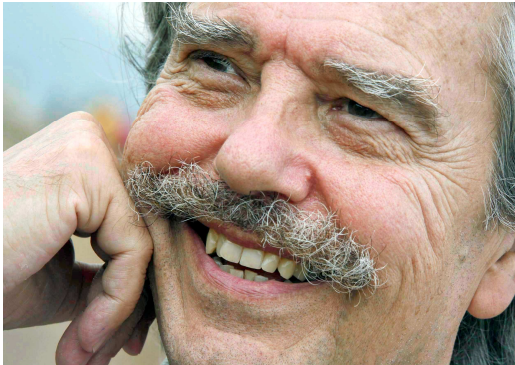
ÍNDEX

- 1. PREÀMBUL: TEXTOS DE LLUÍS PERMANYER (PÀG. 3), XAVIER ALBERTÍ (PÀG. 5) I RAMON MUNTANER (PÀG. 7)**
- 2. INTRODUCCIÓ: ARTERIA PARAL·LEL (PÀG. 9)**
- 3. EL PROJECTE (PÀG. 10)**
- 4. CONFIGURACIONS I SERVEIS TÈCNICS D'ARTERIA PARAL·LEL (PÀG. 13)**
- 5. LA XARXA ARTERIA (PÀG. 24)**
- 6. LA INAUGURACIÓ (PÀG. 26)**

ADDENDA

- 7. HISTÒRIA DEL PARAL·LEL. MÉS DE CENT ANYS D'ESPECTACLES, LLEURE I VIDA CIUTADANA (PÀG. 28)**
- 8. HISTÒRIA DE L'EDIFICI ARTERIA PARAL·LEL (PÀG. 33)**
 - CIRCO ESPAÑOL MODELO (1892) (PÀG. 33)**
 - TEATRO CIRCO ESPAÑOL (1893) (PÀG. 33)**
 - GRAN TEATRO ESPAÑOL (1909) (PÀG. 35)**
 - TEATRE LÍRIC CATALÀ (1910) (PÀG. 39)**
 - TEATRE NACIONAL DE CATALUNYA (1912) (PÀG. 40)**
 - STUDIO 54 (1980-1997) (PÀG. 41)**
 - SCÈNIC BARCELONA (1999) (PÀG. 42)**
- 9. PATROCINADORS I COL·LABORADORS (PÀG. 43)**

1. PREÀMBUL

RENEIX L'ESCENARI MÉS ANTIC DEL PARAL·LEL

LLUÍS PERMANYER. PERIODISTA I ESCRIPTOR

Trobo estimulante que, després de massa anys sotmès pel signe negatiu, el Paral·lel ens ofereixi un canvi de ritme, marcat per una recuperació esperançadora.

La primera recuperació, immediata aquesta, és que aixequi teló **ARTERIA Paral·lel**. No es tracta d'un fet banal; em sembla decisiu i ho trobo emocionant.

ARTERIA Paral·lel significa, de debò, tornar a les arrels: és al mateix lloc on va ser posat dempeus el primer escenari d'aquesta avinguda, batejada per l'enginyer de camins Ildefons Cerdà. Es va inaugurar el 1892 com a Circo Español Modelo. Va arrelar tant que va animar altres empresaris a imitar el fil de la mateixa aventura. Sembla mentida que en només dotze anys ja hi hagués arreglats a les vores d'aquella zona nou teatres més, sis cafès concert i alguns cafès originals; esmentaré només el veí cafè Español, que exhibia la terrassa més gran de tot Barcelona, i tal vegada d'Europa.

Quina empenta, quanta potència!

S'havia consolidat l'eix de l'espectacle que es va convertir, de lluny i sense discussió, en el més important de la ciutat i que va guanyar-se una merescuda aroma de llegenda. La dreuera imposada pels vianants que tothora formiguejaven entre la Rambla i el Paral·lel va atorgar tanta vida al carrer Nou que sempre era obert i molts establiments no tenien porta.

Els canvis freqüents en la programació del Circo Español Modelo van aconsellar el 1909 d'adjudicar-li un nom més senzill i directe: teatre Español. Però un marcat sentit comercial va induir ben aviat a convertir-lo en cinema, la moda que encaterinava cada vegada més barcelonins. Era una proposta més de les moltes que, en qualsevol gènere i per a tots els paladars, oferia el Paral·lel, i es va convertir en una atracció que seduïa tant els de la gorra com els del barret, ja que l'oferta constituïa un ventall de temptacions refinades, fins i tot

de qualitat internacional, o d'actuacions descordades i d'allò més rebregades. El mestissatge artístic va resultar d'una eficàcia reconeguda. El Paral·lel es va consolidar no solament com l'eix de l'espectacle, sinó també com un espai ciutadà de trobada i de relació interclassista.

Quanta olla i quina alegria!

Les variacions de gustos i de costums que de forma vertiginosa es van anar succeint van aconsellar el 1980 transformar l'Español en una gran sala de ball, el que llavors en deien *discoteques*: Studio 54. S'iniciava una davallada vulgar i perillosa que no mereix ni l'evocació.

El signe de la recuperació estimulante que ara aporta ARTERIA apareix reforçada amb l'esperada bona nova de la imminent inauguració d'una joia històrica: El Molino. El Paral·lel podrà començar a mostrar ja una altra cara, la que no havia d'haver perdut mai. Queda pendent la recuperació d'un altre escenari fonamental, clàssic: l'Arnau.

Que pugin els telons i...: Passin senyores i senyors, passin!

EL TEATRE MUSICAL A BARCELONA

XAVIER ALBERTÍ. DIRECTOR ESCÈNIC.

Entre Mateu Fletxa amb les seves ensalades —per no anar gaire més enrere del segle xv— i el proper musical de Manu Guix —per esmentar algú que fa quatre dies que ha complert trenta anys—, han passat cinc-cents anys que ens han deixat un enorme patrimoni de teatre musical —i singularitats de la nostra cultura— altament respectable en el diàleg obert amb les tradicions culturals veïnes i alhora absolutament oblidat. M'atreviria a dir més: absolutament menystingut.

Al llarg del segle xviii, l'òpera esdevé una manifestació escènica perfectament normalitzada a Barcelona. Els nostres compositors estrenen aquí i en alguns dels teatres més prestigiosos d'Europa: Domènec Terradelles, Ferran Sor o Ramon Carnicer (extraordinàries les seves *Elena e Constantino*, *Don Giovanni Tenorio*, *Cristóforo Colombo* o *Guglielmo Tell*).

A la Renaixença trobem la gran figura de Josep Anselm Clavé, que enmig de la seva essencial obra política i patriòtica escriu una deliciosa sarsuela, *L'Aplec del Remei*, estrenada al Liceu el 1863. I a la fi de segle, sota les sotragades del wagnerisme que fa estralls a Barcelona, l'enorme figura de Felip Pedrell prepara la nostra tradició lírica per entrar al modernisme. Ell i Granados i Albéniz i Amadeu Vives i Enric Morera van passar el testimoni a Jaume Pahissa, Joan Manén, Eduard Toldrà o Robert Gerhard perquè mantinguessin una incombustible vocació de dotar la cultura escènica del país d'un patrimoni líric amb unes quantes obres mestres.

Fins ara només he esmentat aquells compositors que van tenir la sort de ser acceptats pels cànons oficials com a compositors inqüestionables —a les enciclopèdies, perquè als escenaris no els trobem.

Què hem de dir, doncs, d'aquells que van triar la via del teatre popular, del sàinet líric, del vodevil, de la sarsuela o de la revista musical?

Gairebé segur que, si no feu una mica com Sherlock Holmes amb els pocs rastres que queden d'una singular, potent, heterogènia i genial generació de compositors que ompliren un segle de música escènica als teatres del Paral·lel, no en sabreu res.

Què us diuen els noms de Francesc Altimira, Francesc Arderius, Eusebi Bosch, Felip Caparrós, Cassià Casademont, Frederic Cotó, Adrià Esquerrà, Nicolau Manent, Rafael Martínez Valls, Jaume Mestres, Carles Oró, Josep Parera, Manel Pastó, Vicenç Quirós, Josep Ribas, Joan Sariols, Josep Maria Torrens o Josep Teodor Vilar?

Si la resposta és la que imagino, deixeu-me dir que de les seves mans i la de molts altres va sorgir una de les experiències musicals amb vocació popular més fecundes d'Europa. Ells foren els compositors del Paral·lel, dels seus teatres: de l'Espanyol, del Nou, de l'Àpolo, del Còmic, del Bataclán, del Victòria, del Condal...

Ara la seva música dorm a l'Arxiu Històric de la seu de la SGAE a Barcelona. Jo he tingut el privilegi de passejar-m'hi i tocar al piano pàgines musicals que fa massa anys que no sonen. Us asseguro que el que contenen aquestes partitures no és història, sinó una musculatura escènica perfectament preparada per tornar a colpir amb enorme plaer el primer que les faci pujar a un escenari.

Desitjo al nou **ARTERIA Paral·lel** una llarga i fecunda vida escènica. I també desitjo que sigui una peça clau per col·laborar en la recuperació del nostre injustament oblidat teatre musical.

RECUPEREM UN TEATRE:

ARTERIA PARAL·LEL

RAMON MUNTANER. DIRECTOR DE LA SGAE A LA ZONA MEDITERRÀNIA

Fa uns quants anys, just a principis d'aquest segle, la nostra entitat va començar a imaginar un projecte (llavors encara no es deia ARTERIA) per fer possible la creació d'una xarxa internacional de recintes on, en un mateix espai, poguessin conviure la difusió de les arts escèniques (en el seu sentit més ampli i en qualsevol de les seves múltiples variants) i la formació en les tecnologies aplicades a la creació al costat de la restauració i l'explotació de qualsevol tipus d'esdeveniments. Des d'un inici es va pensar que Barcelona era una peça fonamental en aquesta xarxa, i que havia de disposar d'un espai o recinte singular, adequat i preparat tecnològicament per poder desplegar els objectius principals que ens proposàvem.

El projecte es comença a gestar quan, a finals de l'any 2006, guanyem el concurs convocat per l'Ajuntament de Barcelona i obtenim la concessió de l'edifici situat al número 62 de l'avinguda Paral·lel. Un edifici ple d'història (antic Teatre Español, Studio 54, Scènic...) ubicat en una avinguda, el Paral·lel, amb més de cent anys d'història en el món de l'espectacle i la cultura.

Ara, després d'un camí ple d'il·lusions, però alhora farcit de dificultats que hem anat superant, el projecte ja és una realitat i Barcelona obre les portes d'un nou espai per donar suport i impulsar la creació, el talent i la diversitat: **ARTERIA Paral·lel**.

Aquesta inauguració és per a nosaltres enormement satisfactòria i especialment estimulant. Barcelona, com no podia ser d'altra manera, estarà present en aquest ambiciós projecte internacional que neix per donar suport a les arts escèniques, musicals i audiovisuals, però també per invertir en talent i per desenvolupar eines que ajudin l'autor a millorar la seva obra i a cercar nous llenguatges i noves formes d'arribar al públic. Un espai, en definitiva, on **tot i tothom** ha de tenir-hi cabuda, des de les creacions culturals més emergents i innovadores fins a les més comercials i conegudes pel públic. Un espai que pugui servir de laboratori, de recerca i d'experimentació, però també d'homenatge i reconeixement a tots els qui han dedicat els seus esforços a contribuir a fer més grans la

cultura i les arts d'aquest país. Un espai que aculli la gent d'aquí i la gent d'allà, divers, plural i integrador.

Finalment volem fer arribar el nostre agraïment a totes les persones que fins ara ens han ajudat a fer possible aquesta inauguració. Sabem molt bé que el camí no serà fàcil, però sabem també que, al costat de totes aquelles persones, entitats, institucions, iniciatives, empreses... que vulguin fer-nos costat i compartir amb nosaltres voluntat i compromís, podem fer-ho possible. Com diria Jaume Sisa, «Casa nostra és casa vostra si és que hi ha cases d'algú».

2. INTRODUCCIÓ: ARTERIA PARAL·LEL

La **Fundació Autor** de la **Societat General d'Autors i Editors (SGAE)** va guanyar l'any 2006 un concurs públic convocat per l'Ajuntament de Barcelona per a la concessió per ús privatiu de l'edifici situat al número 62 de l'avinguda del Paral·lel i que, en altres èpoques s'havia anomenat Teatro Español, Studio 54 i Scènic, per citar-ne alguns.

Des d'aleshores les obres de remodelació que ha dut a terme la **Fundació Autor** han convertit a l'antic local en un edifici modern, polivalent, multiús, equipat amb tecnologia punta i llest per oferir activitats educatives, promocionals, comercials i de recerca al servei de la imaginació, la creativitat i la diversitat dels autors i el seu públic.

El nou espai escènic, que du el nom d'**ARTERIA Paral·lel**, disposa de tres plantes i de més de 3.400 metres quadrats de superfície, que estan condicionats per acollir des de concerts multitudinaris o obres de teatre, dansa i circ, fins a espectacles de petit format, com ara funcions de cabaret, tertúlies, clubs o sopars-espectacle, entre molts d'altres, en combinació amb una proposta gastronòmica. Addicionalment, **ARTERIA Paral·lel** també podrà albergar presentacions i events corporatius d'institucions i d'empreses.

Per a la ciutat comtal, la rehabilitació d'aquest edifici públic i singular significa no només l'arribada d'un nou emplaçament vital per a la cultura, sinó també la reactivació de l'avinguda del Paral·lel, un dels eixos culturals més importants de Barcelona durant el segle passat.

ARTERIA Paral·lel s'emmarca dins la xarxa internacional de centres artístics i culturals **ARTERIA**, de la pròpia **Fundació Autor**, iniciativa que contempla la creació d'un conjunt d'espais polivalents a l'Estat espanyol i Amèrica, com a sistema de plataformes de difusió i producció de les diferents arts i disciplines artístiques.

Copyright: Rafael Arocha

3. EL PROJECTE

L'edifici **ARTERIA Paral·lel** disposa de tres plantes i de 3.418 metres quadrats de superfície condicionats per acollir una àmplia representació de les diferents arts teatrals i audiovisuals, així com del circ i de la música, en combinació amb una proposta gastronòmica. Addicionalment, **ARTERIA Paral·lel** també pot albergar presentacions i events corporatius d'institucions i d'empreses.

La sala principal del nou espai escènic disposa d'un modern i ampli escenari dissenyat amb les tècniques d'enginyeria més avançades. Aquesta sala compta amb una estructura de pinta motoritzada que permet manipular l'espai escènic i facilitar la rotació dels espectacles que s'hi programin. La configuració de la sala principal està concebuda per acollir tota mena d'espectacles i propostes artístiques, fet que permet disposar

Copyright de totes les fotografies: Rafael Arocha

amb gran rapidesa, de diferents formats: auditori per a conferències, teatre, grades circulars i sala diàfana per a ball i concerts; tot això gràcies a un sistema de butaques abatibles sobre guies. La capacitat flexible va de 350 a 1.500 persones, entre assentades i dempeus.

La sala pot tenir diverses configuracions segons la funcionalitat que se li vulgui donar. L'aforament total de la sala principal és de 937 butaques. En disposició de teatre, a la italiana, la sala disposa de 484 localitats a la platea, 218 localitats al primer pis i 235 al segon, totes amb una visibilitat magnífica. També té un equipament de grades per als esdeveniments que ho requereixin, així com una dotació de taules a la platea per a cabaret i sopars. L'edifici també alberga sales de producció audiovisual per a gravacions en directe i per a edició.

Copyright de totes les fotografies: Rafael Arocha

En el primer pis i amb accés independent hi ha un restaurant amb capacitat per a 82 persones i amb 3 menjadors privats/sales de reunions per a un total de 36 comensals. També en el primer pis, al costat mateix del restaurant, s'hi ubica el Club amb escenari, per a presentacions artístiques de petit format, amb una capacitat variable de 60 a 130 persones, amb la possibilitat d'unir aquests dos espais (restaurant i club) en un de sol, de manera que se n'amplia la capacitat.

Els serveis de cuina se situen en el segon pis, amb un ampli equipament que permet atendre el restaurant al migdia i a la nit i també gestionar el servei d'àpats necessari quan l'espectacle de la sala principal el requereixi, gràcies a les instal·lacions de *catering*, a les barres de bar i a les zones de neteja, situades a la mateixa planta del teatre.

Copyright de totes les fotografies : Rafael Arocha

4. CONFIGURACIONS I SERVEIS TÈCNICS D'ARTERIA PARAL·LEL

RECINTE

L'edifici està situat a l'avinguda del Paral·lel, número 62, al districte de Ciutat Vella de Barcelona. L'espai ha estat dissenyat i destinat a activitats culturals de totes les disciplines (música, teatre, dansa, circ, etc.) però també hi tenen cabuda les presentacions i events corporatius d'institucions i d'empreses. Ofereix una oferta gastronòmica de qualitat. Totes les plantes de l'edifici compten amb accés per a discapacitats.

Copyright: Rafael Arocha

Àrea construïda: 3.418 m²

Capacitat del recinte escènic:

- Sala principal, segons la configuració: de 350 a 1.500 persones
- Club, segons la configuració: de 60 a 130 persones

VESTÍBUL SITUAT A LA PLANTA BAIXA

Es pot accedir a l'edifici a través de tres entrades. Des d'una d'aquestes s'accedeix directament a l'escala que comunica amb el restaurant i el Club de la primera planta, així com amb els salons i/o sales de reunions de la segona.

Al xamfrà situat entre l'avinguda del Paral·lel i el carrer d'Abat Safont hi ha dues portes més a través de les quals s'accedeix al vestíbul on hi ha les

taquilles i al vestíbul de la sala. El vestíbul es pot sectoritzar mitjançant una porta de vidre corredissa que, quan està tancada, impedeix l'accés a la sala principal però que permet l'ús dels dos ascensors per arribar a les plantes 1 i 2.

HALL, SITUAT A LA PLANTA BAIXA

Hall de distribució amb dues escales laterals que donen accés a les plantes primera i segona, i dues escales centrals per accedir a la sala principal.

Al hall hi ha un expositor, així com un petit bar per als entreactes i un espai que comparteix utilitats. És a dir, segons convé es pot convertir en un guarda-roba o bé en una botiga de marxandatge.

També hi ha dues sortides d'emergència.

SALA PRINCIPAL

Sala general condicionada per a acollir tot tipus d'activitats i representacions artístiques, com ara teatre, dansa, concerts, circ, cinema, etc., però també desfilades de moda, convencions, esdeveniments d'empresa, jornades gastronòmiques, entre d'altres.

Copyright: Rafael Arocha

La mida del pati de butaques és de 20,66 metres de fons, 19,33 metres d'amplada i 387 m² de superfície.

A la part més propera a l'escenari, **ARTERIA Paral·lel** disposa de dues plataformes elevadores amb sistema Spiralift, configurables a una altura inferior a la del pati de butaques com a fossa per a l'orquestra, amb una superfície aproximada de 50 m².

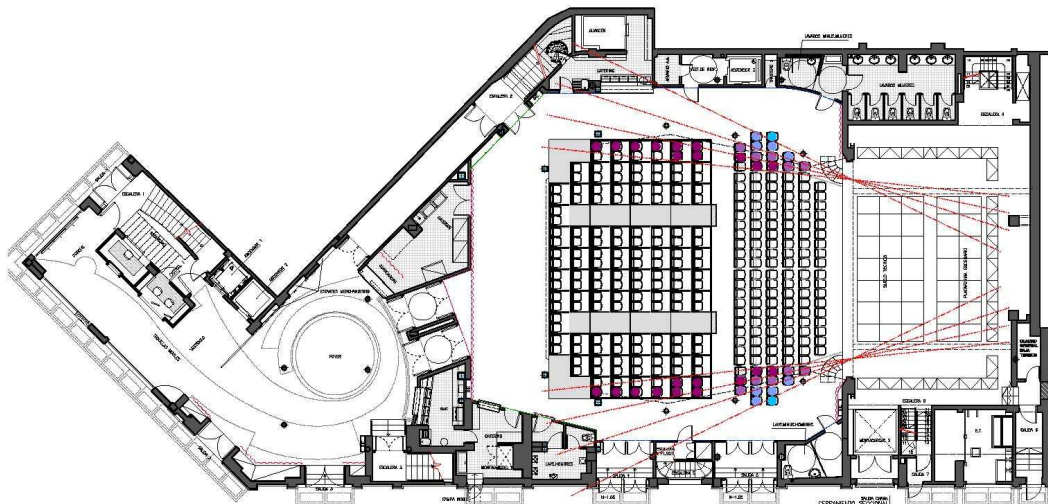

Les dimensions de l'escenari són: amplada d'embocadura, 11,75 m; distància entre costats, 15,05 m; profunditat de l'escenari, 10 m; alçada d'embocadura, 6m, i alçada de la pinta, 13,44 m.

Copyright de totes les fotografies: Rafael Arocha

Configuració **teatre** (a la italiana): 484 butaques a la platea, 218 al primer pis i 235 al segon pis.

[illegible]

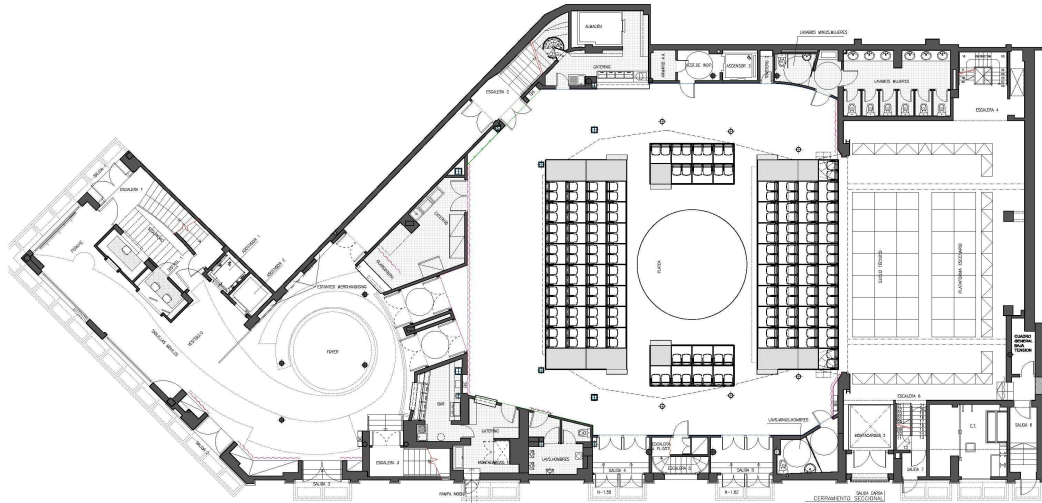
Configuració **teatre musical**: 879 espectadors.

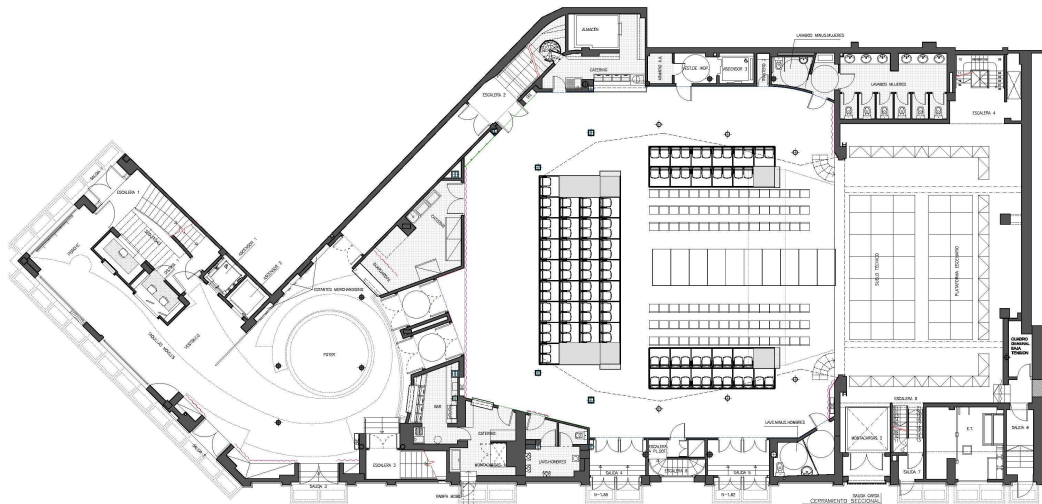
Configuració **sopar-espectacle**: 316 comensals asseguts a la platea, transformada en un gran saló.

Configuració **circ**: 340 espectadors en total, inclosos la platea i els dos pisos.

Configuració **desfilada de moda, passarel·la**: 380 espectadors, 200 a la platea i la resta, 180, entre el primer i el segon pis.

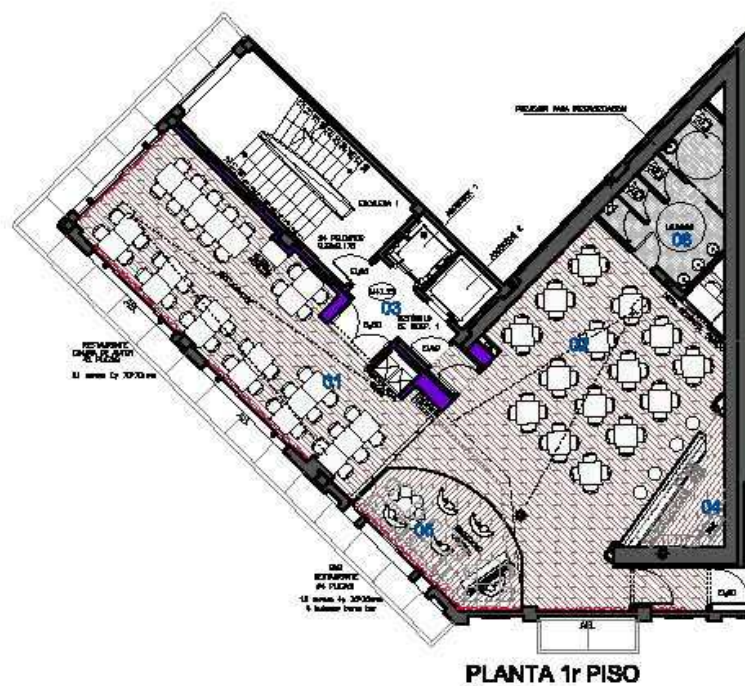
PLANTA 1a, CLUB

Espai per a acollir actuacions de petit format com ara concerts de jazz, monòlegs, presentacions, projeccions, etc.

PLANTA 1a, RESTAURANT

Situat a la primera planta i amb capacitat per a 82 persones.

Atès que el Club i el restaurant poden comunicar-se, les configuracions i la capacitat d'ambdós són variables: d'un mínim de 120 persones assegudes fins a un màxim de 210 persones dempeus.

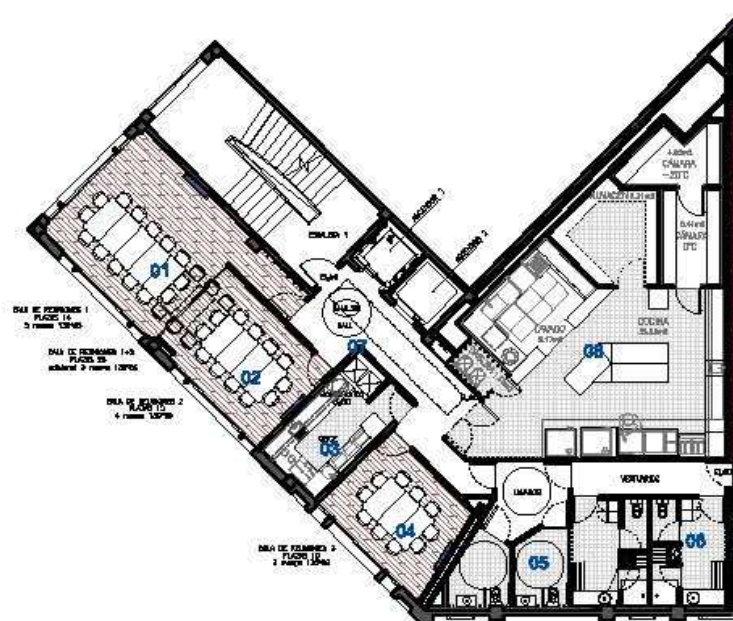
PLANTA 2a, BAR DE LA SALA

Bar situat sota la graderia a la segona planta de la sala general. S'hi pot accedir des d'ambdós laterals.

PLANTA 2a, ALTELL/SALONS PRIVATS

Disposa de 3 salons, el primer amb capacitat per a 14 persones i el segon amb capacitat per a 12 persones. Es poden unir en un de sol, mitjançant mampares acústiques mòbils i, aleshores, la capacitat és de 28 persones. El tercer saló pot acomodar 8 persones.

L'ús d'aquests espais pot variar segons les necessitats: reunions, rodes de premsa o salons per a restauració.

PLANTA 2º PISO ALTILLO

PLANTA SUBSÒL: ESTUDIS CATA

És on se situen els estudis d'àudio i vídeo. En aquest espai s'ha implantat i s'hi desenvolupa el programa R+D+I (Recerca, Desenvolupament i Innovació tecnològica) a Catalunya que dirigeix el Centre d'Art i Tecnologia Aplicada (CATA). És una aposta per la qualitat del producte artístic, un espai d'experimentació i investigació.

Copyright: Rafael Arocha

IL·LUMINACIÓ

L'espectacular infraestructura d'il·luminació es controla sota el protocol DMX 512 i/o Ethernet. Compta amb un gran nombre de circuits repartits arreu del recinte per a facilitar el muntatge luminotècnic a qualsevol espai. Els 168 canals de Dimmer, la regulació d'aparells de fins a 5 Kw i la multitud de circuits directes permeten a ARTERIA Paral·lel oferir l'edifici d'una manera completa i multidisciplinària. El local també disposa d'un quadre auxiliar, amb connectors de tot tipus, per a les companyies que requereixin connectar el seu propi equip.

SO I VÍDEO

El corrent que s'utilitza a l'equipament audiovisual parteix d'un transformador d'aïllament i, per tant, l'aportació energètica de la infraestructura és de «corrent net». La dotació tècnica d'aquesta secció compta amb tecnologia avançada, molt important per a un espai escènic amb les característiques d'ARTERIA Paral·lel, el qual li permet albergar tot tipus de propostes escèniques.

SO

▲ Sistema de reforç sonor:

- PA. Arranjament lineal, basat en 18 altaveus autoamplificats i ultracompactes Meyer Sound Melodie, situats en alt a banda i banda de l'embocadura (L i R), amb 3 unitats de subgreus cadascun, Meyer Sound 600-HP. Gestionat per processador Galileu 616.
- Front Fill. 4 unitats Meyer Sound MM-4XP per a reforç sonor de les primeres files.
- Reforç sota balconada. 4 unitats Meyer Sound MM-4XP.
- Surround. Possibilitat de reproducció en 5.1 tant per a representacions artístiques com per a cinema.

▲ Equipament de la cabina de control:

- Taula. Digico SD8, inclou equalització i dinàmica a cada canal d'entrada i de sortida. Processadors multiefectes interns i equalització gràfica.

- 60 canals d'entrada mono o estèreo.
- 24 busos de sortida mono o estèreo + sortida màster L i R .
- Matrix de 12 x 12 .
- 12 equalitzadors gràfics de 32 bandes.
- 6 efectes interns.
- 8 entrades locals, 08 sortides locals, 04 AES locals in/out.

▲ Reproductors: 1 reproductor de CD HHb (amb entrades i sortides balancejades), UDP-89, 1 gravador de CD HHb CDR-882.

▲ Sistema de monitors: possibilitat de muntatge d'equips de monitors a nivell de l'escenari comunicats amb la cabina central mitjançant un patch panel a nivell d'escenari.

▲ Microfonia.

▶ 4 micròfons Sennheiser EW 335 G2 SET amb TX de mà i RX fix.

▶ 4 micròfons Sennheiser Ew 335 G2 SET amb TX de petaca i RX fix.

▶ 1 Shure SM 58 de cable.

▲ Sistema d'Intercom. Sistema d'intercomunicació basat en una estació central de quatre canals. Mitjançant un patch panel en control central podem dotar de comunicació qualsevol espai del teatre. Marca Clear-Com.

▲ Megafonia i seguiment. La megafonia està distribuïda arreu de l'edifici, segons la normativa UNE: EN- 60849. Capacitat per a sectoritzar el senyal per a emetre avisos d'emergència a tot el recinte, avisos a públic i avisos a les companyies.

▲ Unitats mòbils. Hi ha una presa per a unitats mòbils al carrer d'Abat Safont, amb presa d'alimentació de corrent brut, corrent net, àudio digital i vídeo HD-SDI, fibra òptica i Triax amb connector Lemo 4. Possibilitat d'estendre cablejat mitjançant espiralls directament al carrer.

VÍDEO

▲ Tipus de corrent i infraestructura. Corrent net per a vídeo des del transformador d'aïllament. Les línies de vídeo compleixen els requisits SMPTE 292M, amplada de banda per a vídeo amb resolució HD-SDI. Xarxa de serveis en cable CAT6 per a aplicacions Ethernet, centralitzada en cabina principal i punts de connexió distribuïts per tot l'edifici.

▲ Vídeo projector. Es disposa d'un Sony SRX-T110 4K, amb targetes d'entrada i sortida per a tots els formats. Servidor DOREMI.

▲ Càmeres. 3 càmeres al pati de butaques de la marca Sony, model BCR-Z700P, amb targeta de sortida HD-SDI. Controlador Pan/Tilt amb Sony RM-BR300. Mesclador HD-SDI Sony Anycast AWGS-500HD.

MAQUINÀRIA

▲ Mecànica Superior

▶ 28 talls motoritzats amb motors de fleix de la marca alemanya ASM, model Spider PR650 sota normativa BGV C1, velocitat variable (de 0,09 m/s a 0,9 m/s).

- ▶ Càrrega màxima: 500 Kg.
- ▶ Controlada mitjançant pupitre i programari exclusiu de la mateixa marca.
- ▶ 4 motors Chain Master BGV-C1 de 500 kg de càrrega màxima. Velocitat fixa de 10 m/s i rack de control.

▲ Mecànica Inferior

- ▶ Plataforma d'escenari: està situada a 4,68 metres des de la boca i fa 8 x 2,8 m. Suporta una càrrega de 5.500 kg en dinàmica i d'11.000 kg en estàtica. Sistema mecànic de Spiralift de la marca GALA. No apta per a l'elevació de personal.

▶ Plataforma 1 Platea*

-Plataforma motoritzada mitjançant sistema Spiralift de la marca GALA. No apta per a l'elevació de personal.

-Mides: 2,70 m (fons) per l'amplada corresponent a la platea des d'aquest punt.

-Alçades de treball: cota -5 (soterrani segon); -3,16 (soterrani primer); 0,00 (pati de butaques) i + 0,95 (escenari). Pot funcionar com a extensió de la corbata.

▶ Plataforma 2 Platea*

-Plataforma motoritzada mitjançant sistema Spiralift de la marca GALA. No apta per a l'elevació de personal.

-Mides: 1,80 m (fons) per l'amplada corresponent a la platea des d'aquest punt.

-Alçades de treball: cota -5 (soterrani segon); -3,16 (soterrani primer); 0,00 (pati de butaques).

- ▶ Pinta. Composta per bigues d'acer i planxes de Tramex. Càrrega màxima: 500 kg/m². Amb unes dimensions totals de 14 m x 8,30 m x 4,70 m d'alçada màxima.

**Les plataformes de platea ofereixen la funció de muntacàrregues per a les diverses configuracions del pati de butaques i la possibilitat de crear una fossa d'orquestra d'aproximadament 50 m².*

Altres serveis

PIC (punt d'informació cultural)

Oficines d'ARTERIA

5. LA XARXA ARTERIA

La recuperació de l'antic edifici del Teatro Español i l'Studio 54, ara ARTERIA Paral·lel, forma part d'ARTERIA Multiespais, una xarxa de recintes dedicats a la difusió, promoció i educació musical, teatral i audiovisual que promou la Fundació Autor de la SGAE. Aquest projecte pretén obrir un pont de reflexió i diàleg entre els creadors iberoamericans i les societats de les quals formen part, amb l'objectiu de promoure les arts escèniques, musicals i audiovisuals iberoamericanes, al costat de la formació, en benefici dels públics i els autors. ARTERIA posa a disposició de tots els públics una major oferta cultural de qualitat i l'emmarca dins d'uns espais innovadors dissenyats per al gaudi màxim de l'audiència.

ARTERIA materialitza l'aposta decidida de la Fundació Autor per la promoció de la cultura en l'àmbit iberoamericà. Una aposta que neix de la voluntat creativa i cultural de l'entitat i que ha anat prenent forma durant aquesta última dècada fins a la creació d'ARTERIA. Al llarg dels últims cinc anys el somni s'ha convertit en realitat i ARTERIA és avui una manera de viure la cultura, que pren forma a través d'espais i programes culturals que neixen per a comprendre, valorar i difondre la diversitat i la riquesa de les cultures iberoamericanes.

La Fundació Autor promou diversos espais -centres per a la promoció i el foment del treball creatiu, la preservació i recuperació del patrimoni cultural i la gestió de drets- a través d'ARTERIA. A l'Estat espanyol ja estan a ple rendiment el Teatre Campos Elíseos (Bilbao), recentment inaugurat, ARTERIA Nord-oest (Santiago de Compostel·la) i el Centre d'Art i Tecnologies Aplicades (CATA).

En aquest 2010 s'inaugurarà ARTERIA Paral·lel (Barcelona); estan en procés de construcció o rehabilitació ARTERIA València, seu europea de la futura Escola de Música de Berklee, ARTERIA Canàries (Las Palmas de Gran Canària) i ARTERIA Cartuja (Sevilla). A Amèrica, la xarxa ja compta amb diversos referents a Mèxic (ARTERIA Mèxic i ARTERIA Polanco) i Buenos Aires (Teatre Metropolitan i ARTERIA Argentina-Carlos Pelegrini), mentre s'estudien sengles projectes a Bogotá i Nova York.

Els centres ja oberts funcionen amb normalitat i la ciutadania els percep com referents i dinamitzadors culturals de la societat. D'aquesta manera, la seu ARTERIA Nord-oest, inaugurada en el mes de març de 2008, és un suport perquè els autors promocionin els seus treballs, dedica especial atenció a cicles de Jazz, tallers per a nens, concerts, a més de presentacions o seminaris. ARTERIA Teatre Campos Elíseos a Bilbao, la històrica *Bombonera* llueix flamant i pels seus escenaris ja han passat propostes de dansa, folklore, pop o cançó d'autor, per citar-ne algunes. I ARTERIA Metropolitan Buenos Aires és tot un referent de la creació de la capital argentina que ha donat cabuda, entre altres iniciatives, a la desena edició de la gira *Rock en Ñ* en la qual van participar Amaral, Vetusta Morla i Xoel López. Les obres de remodelació dels futurs centres continuen al ritme previst, de manera que en els pròxims anys es completarà aquest il·lusionant projecte que és una realitat: ARTERIA és una incubadora de talent que gestiona la creativitat des del bon fer.

6. LA INAUGURACIÓ

La inauguració oficial d'**ARTERIA Paral·lel** és el dilluns 20 de setembre de 2010 amb l'obra *Nit de Sant Joan* de la companyia de teatre Dagoll Dagom, que és també el tret de sortida de la temporada 2010 – 2011 del nou espai escènic.

El musical *Nit de Sant Joan* suposa la recuperació d'un dels muntatges més rellevants en la trajectòria de la històrica companyia catalana de teatre. El text del muntatge, originàriament una creació col·lectiva, ha estat adaptat per Carles Alberola, també director de l'espectacle. La música i les cançons són de Jaume Sisa.

La màgia de la revetlla del solstici d'estiu torna amb *Nit de Sant Joan*, 29 anys després de la seva estrena, a través d'una comèdia musical amb estructura de revista. *Nit de Sant Joan* és un cant a la festa, al foc i a la innocència des del respecte i l'admiració, tal com ho fou per a molts espectadors dels anys vuitanta. Un espectacle per a tot tipus de públics, per a joves i grans, per a tots aquells que continuen creient que bufant una espelma i demanant un desig, aquest es pot fer realitat... Un espectacle màgic, tendre, emotiu, fresc i divertit... Una nit galàctica.

La versió que ara presenta Dagoll Dagom, tot i estar ambientada en els anys seixanta, presentar una estructura pròxima al gènere de la revista i mantenir el toc naïf de la versió original, s'adapta als nous temps, potenciant l'impacte visual i escènic del muntatge.

Nit de Sant Joan. Copyright: David Ruano

ADDENDA

7. HISTÒRIA DEL PARAL·LEL: MÉS DE CENT ANYS D'ESPECTACLES, LLEURE I VIDA CIUTADANA

ARTERIA Paral·lel està ubicat a l'avinguda del Paral·lel de la ciutat de Barcelona, una zona amb més de cent anys d'història d'espectacle, oci i cultura. D'ençà que l'any 1892 s'hi començaren a establir locals dedicats a les arts escèniques i musicals, a l'incipient gènere audiovisual i, sobretot, a l'entreteniment, ha esdevingut una de les vies més animades, característiques i singulars de la urbs catalana i de tot el món. Un carrer amb una vitalitat que li conferien els seus locals i, molt especialment, la diversitat de gèneres i formes d'espectacle que s'hi oferien.

Si passegem per aquesta avinguda, començant per la vorera dreta, la dels nombres parells, hi trobem:

1.- Al número 56-58 hi hagué successius cafès, que després deixaren lloc al Teatre Goyarre, més endavant batejat amb el nom de Saló Pompeia i consolidat finalment com a Sala de Fiestas Jardines Casablanca.

2.- Al número 60, el Teatre Arnau, durant una època conegut com a Folies Bergère.

3.- Al 62, el Circo Español Modelo, després Gran Teatro Español durant molts anys, fins que es convertí primer en la *boîte* Studio 54 i, més recentment, en Scènic Barcelona.

4.- Del 64 al 80 se succeïen els cafès més grans de la zona: l'Español, el Sevilla, el del Paral·lel i el Rosales, però abans hi havia hagut des del mític Cinematògraf Lumière fins a un dels teatres Olympia que hi ha hagut a la zona.

5.- Després, una illa sense gaire rellevància pel que fa a llocs d'oci o espectacle, a excepció del Bar Borrell del número 84.

6.- A l'illa següent, al número 100, el primitiu Teatre de les Delícies, que després de ser Teatre Líric, Trianon, Madrid Concert i el music-hall L'As, esdevingué el Teatre Talia, rebatejat els seus darrers anys amb el nom del seu últim propietari: Martínez Soria.

7.- I en el número 106-108, i abans de convertir-se en *boîte* amb diferents denominacions, hi hagué el Cinematògraf Ferrussini, conegut després com a Café de Cádiz, Royal Concert i Saló Amaya.

A la vorera esquerra, la dels nombres senars, hi trobem:

8.- Els números 59-61, amb el Teatre Apolo i la Bodega i Ball Apolo.

9.- Els números 63-65, amb el Teatre Nou i el seu gran cafè, on molt després hi hagué el primer cinerama de la ciutat.

10.- El 67, l'espai on coexistiren el Saló Venus, un altre Trianon i el Pavelló Soriano, fins que de la unió de tots tres nasqué el Teatre Victòria.

11.- Al costat, el Cafè de la Tranquil·litat, seu de conspiracions sindicals i polítiques paradoxalment gens tranquil·les.

12.- A continuació, tot i que correspon al carrer Vilà i Vilà, l'edifici que fou successivament La Pajarera Catalana, Saló Segle xx, Petit Palais, Petit Moulin Rouge i, finalment, El Molino.

13.- Un altre cop al Paral·lel, en el número 85, hi hagué el cafè concert El Recreo, que fou després el music-hall Novelty, i finalment el famós Bataclán.

14.- L'illa que correspon als números 87-89 era el complex format pel Teatre Còmic, el seu cafè i l'Alameda posterior.

15.- Finalment, en els números 93-95 s'establí el primer teatre construït amb materials nobles, el Teatre Onofri, després anomenat Teatre Condal i, durant un breu període, Teatre Massini.

En aquesta vintena d'emplaçaments —on hi ha hagut altres locals més efímers, com ara El Lucero del Alba, Las Maravillas, Cafè de la Marina, El Tropezón, La Martinica, El Infierno i La Puda Seca, i d'altres en carrers que desemboquen a la via principal, com ara el Teatre Asiàtic, Teatre Olympia o El Paraíso, avui Bagdad—, s'hi prodigà —sobretot en les dues primeres dècades del segle xx i les tres primeres de la postguerra— una activitat intensíssima, de manera que la memòria ciutadana, encara avui, identifica el topònim *Paral·lel* amb espectacle, lleure i diversió.

Això es deu al fet que en aquesta diversitat de locals s'establiren i tingueren un èxit rotund pràcticament tots els gèneres de les arts escèniques, musicals i de l'entreteniment:

- **l'òpera**, especialment a l'època en què el Teatre Condal es deia Massini i en què hi féu les primeres incursions el futur empresari del Liceu, Joan Mestres.

- **l'opereta i la sarsuela**, amb locals que rivalitzaven en estrenes i en estrelles en aquests gèneres lírics populars.

- **la revista**, amb les mítiques temporades dels empresaris com ara Bayés, Sugrañes o Gasa, i també l'europeisme *chic* dels Vienesos.

- en anys més recents, **el musical** d'estil americà o de creació pròpia, com ara els espectacles de Dagoll Dagom.

- **el melodrama més estripat i el sainet costumista, la comèdia clàssica i l'alta comèdia, la tragèdia i el gran guinyol.**

- **el teatre català**, que en èpoques difícils ha tingut un refugi en el Paral·lel, ja sigui amb l'estrena de *L'auca del senyor Esteve*, la temporada del Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans o la represa de 1946, quan fins a quatre teatres del carrer programaven en la nostra llengua.

- **les companyies estrangeres**, des de les d'Itàlia Vitaliani, Ermete Zacconi o Alfredo Sainati i Bella Starace, fins als grans espectacles internacionals presentats en anys recents al Victòria.
- **la pantomima**, amb tal passió per la família francesa Onofri que s'hi dedicà un teatre especialitzat.
- **la dansa** en totes les seves disciplines, des del clàssic fins a les innovacions de Loie Fuller o Tórtola València, de l'especialització en la dansa espanyola, del flamenc a l'escola bolera, fins als espectacles contemporanis de companyies locals o internacionals.
- **el circ** en les seves múltiples manifestacions i continguts, especialment el circ eqüestre, les formes acrobàtiques, els jocs d'habilitat i d'equilibri, i la presència imprescindible de clowns i augustos.
- **els gèneres i subgèneres infinits de les varietats**, tant en espais de music-hall com en els intermedis dels programes cinematogràfics.
- **la música instrumental i vocal**, en els espais escènics però també amenitzant les terrasses i els interiors dels nombrosos cafès.
- **la cançó popular, i especialment el cuplet**, del qual serà la plataforma de llançament per a la seva difusió internacional, amb noms mítics com ara la Bella Chelito o Raquel Meller.
- **les projeccions cinematogràfiques**, primer en efímers barracons com el Lumière, i més endavant alternant la programació teatral dels espais més prestigiosos o construint grans equipaments com el Regio.
- i un interminable etcètera de **firaires, xarlatans, venedors ambulants, prostitutes, noies de companyia, proxenetes...**

Un món bigarrat al qual encara caldria afegir, per tenir una imatge completa d'aquest Paral·lel pretèrit únic, les massives concentracions ciutadanes, festives o cíviques, i els grans mítings sindicals i polítics que es feien en els seus circs i teatres.

Tot plegat ha permès afirmar sovint que el Paral·lel era el Montmartre barceloní o, si es prefereix, el West End o el Broadway de la Ciutat Comtal, és a dir, la zona —o carrer o barri— especialitzada en les arts de l'espectacle i les activitats d'oci o lleure. I, en aquest aspecte, és un dels carrers més singulars i característics de tot el món.

Copyright: "El Paral·lel" de Josep Gaspar /Arxiu Fotogràfic de Barcelona

7. HISTÒRIA DE L'EDIFICI ARTERIA PARAL·LEL

CIRCO ESPAÑOL MODELO (1892)

El Circo Español Modelo va ser el primer teatre de l'avinguda del Paral·lel. La seva construcció va començar l'any 1891, gràcies a la iniciativa de dos socis, Josep Bosch i Manuel Sunyer, i va culminar amb la inauguració del nou edifici el 16 d'abril de 1892.

L'arquitecte, Franciscà Mariner, el va projectar amb forma ovalada i amb capacitat per a 1.000 persones. En un principi es va dissenyar com un local destinat a espectacles acrobàtics i gimnàstics, però ben aviat va donar cabuda a representacions eqüestres i teatrals. La Gran Compañía Ecuestre, Acróbata y Gimnástica, que dirigia D. C. Llop, va inaugurar-lo amb l'actuació de personatges com ara Miss Leodiska i les seves cacatues ensinistrades, els músics Miguel i Evaristo, els germans Llop i la *troupe* dels germans Freire, entre d'altres.

L'1 de maig de 1892, el Circo Español Modelo també va acollir diversos actes polítics i sindicals en els quals es reclamava la jornada laboral de vuit hores. La premsa de l'època informava que, en aquestes jornades, a l'edifici es van arribar a aplegar fins a 1.200 persones.

El Circo Español Modelo va ser un teatre pioner en la venda anticipada d'entrades, les quals es podien adquirir a diversos llocs de Barcelona, com ara els quioscos del *Noticiero Universal*. L'objectiu era combatre la revenda i l'enrenou que aquesta provocava davant del teatre els dies de funció.

TEATRO CIRCO ESPAÑOL (1893)

L'any 1893 el Circo Español Modelo es va convertir en el Teatro Circo Español, un canvi que va coincidir amb les reformes de millora de l'escenari i d'obertura d'una nova porta que donava directament a l'avinguda del Paral·lel. En aquella època, el Teatro Circo Español, dirigit per Manuel Sunyer, també era conegut com «el dels cacauets», per la gran quantitat de clofolles que quedaven al terra després de les funcions.

El gènere dels espectacles que s'hi oferien també va canviar i, així, el circ va donar pas al teatre, la sarsuela i el mim. D'aquella època destaca l'actuació, el mes de maig de 1898, de la companyia de mim dels germans Onofri, d'origen francès, que posaren de moda a

Barcelona el mim i la pantomima fins a convertir-los en una de les grans atraccions i en emblema de l'espectacle nocturn a la ciutat.

Foren moltes les obres (*Mar i Cel*, d'Àngel Guimerà; *Mal pare*, de Josep Roca, *Batalla de reines*, de Frederic Soler, així com vodevils francesos, etc.) i ben diverses les actuacions d'actors i actrius tan reconeguts a l'època com Concepció Llorente, Dolores Delhom, Santi Guilemany, Sarah Bernhardt, Ferran Bozzo o Angelina Caparó, entre d'altres, que va acollir el Teatro Español.

El 21 de maig de 1907 un incendi va destruir l'espai escènic i gran part del Café Español, situat just al costat de l'edifici. Les pèrdues econòmiques es van valorar en una xifra astronòmica, més de 300.000 pessetes. Aquest fet va despertar la solidaritat del sector teatral vers l'incert futur dels treballadors del local i de la companyia Garcia Parreño, que el dia anterior havia acabat el contracte amb Teatro Circo Español i que, amb l'incendi, havia perdut vestuari i decorats. Així, es van organitzar funcions benèfiques a favor dels afectats als teatres Condal, Victòria i Principal, i subscripcions populars a la premsa de l'època.

Una de les parts més significatives de la història del Teatro Circo Español, posteriorment Gran Teatro Español, va ser la seva vinculació per sempre amb el Café Español, situat al costat de l'entrada del teatre, al número 64 de l'avinguda del Paral·lel. Al principi era un establiment de petites dimensions però, a poc a poc, i especialment després de l'incendi esmentat, es va acabar convertint en el més gran de tota la via.

Copyright: "Cafè Español al Paral·lel" de Josep Maria Sagarra / Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Fundat pel cafeter Josep Carabén l'any 1895, el Café Español era el punt de trobada, estada i discussió de multitud de barcelonins que, en les seves taules i billars, hi van passar moltes hores. L'ambient que s'hi respirava era de tolerància i de diversitat d'idees, tothom hi tenia cabuda i el seu propietari, que afirmava que el seu establiment era «territori neutral», només hi exigia respecte i bona presència.

El Café Español va ser freqüentat per molts personatges famosos, com ara el cineasta Fructuós Gelabert, el polític Salvador Seguí (el Noi del Sucre), intel·lectuals com ara Juli Vallmitjana i Santiago Rusiñol, pintors com ara Pablo Picasso, Isidre Nonell i Ramon Casas, i tots els actors i les actrius que actuaven al Paral·lel. Les hores al cafè les van animar reconeguts pianistes d'aquella època, com ara Tomàs Gotsens (Tomaset), Tomàs Buixens o César Ibarbia, però sembla que la formació més espectacular que hi va actuar va ser la del Septimí Harmònic, amb mestres de la Banda Municipal de Música de Barcelona.

L'any 1922, el segon propietari del local, Josep Carabén (Pepet), fill del primer Josep Carabén, va deixar el cafè i se'n va fer càrrec una societat anomenada Cafès de Catalunya, amb l'empresari Miquel Regàs al capdavant. I, tot i que la llegenda deia que el Café Español mai no tancava les portes, l'històric establiment va desaparèixer als anys quaranta, quan es van enderrocar nombrosos edificis del Paral·lel i se'n aixecaren d'altres de més moderns.

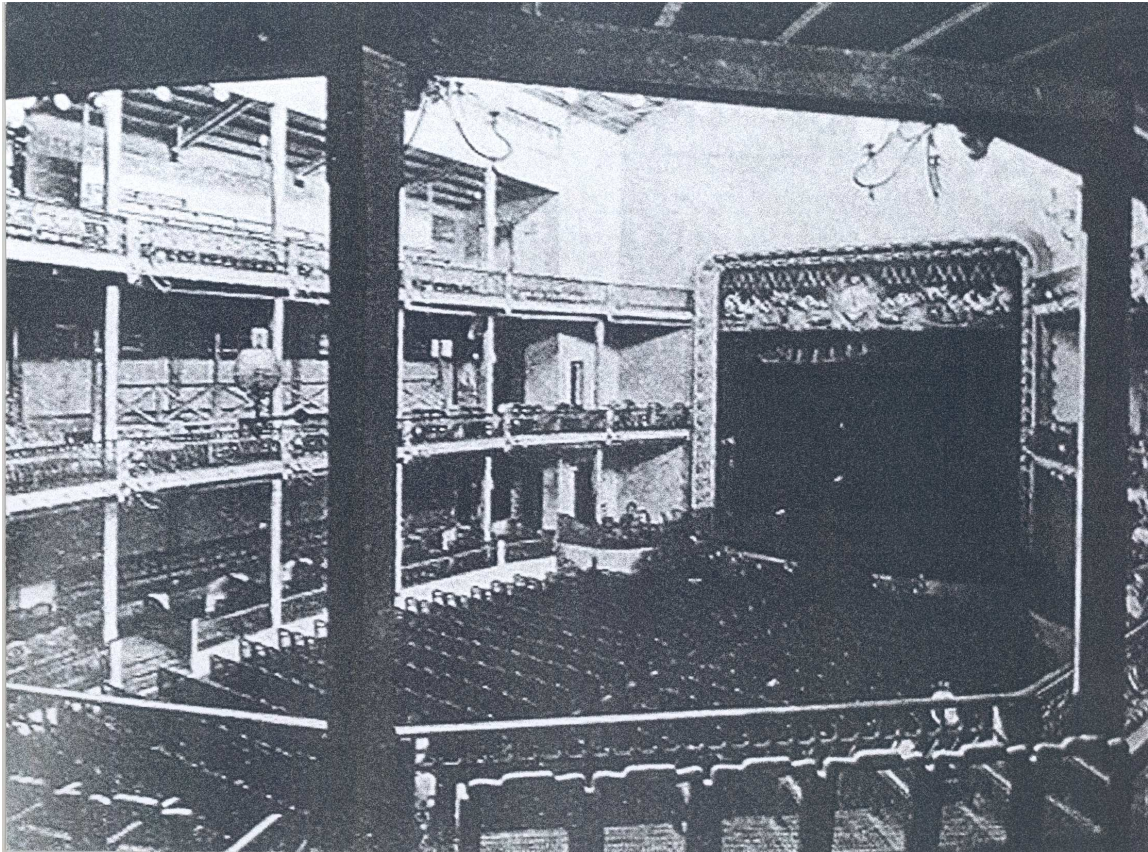
GRAN TEATRO ESPAÑOL (1909)

L'any 1909 —un cop resoltes les disputes legals que van sorgir arran de l'incendi entre l'empresari i titular de l'espai escènic, Manuel Sunyer, i el propietari del solar on s'aixecava l'edifici, Josep Terrés— va veure la llum el Gran Teatro Español. L'arquitecte, Melcior Viñals, va projectar un edifici de dos pisos amb uns grans salons de descans i una gran terrassa amb vistes a l'avinguda del Paral·lel.

Copyright:
Fotografia extreta del llibre *Fets i gent del Poble-Sec i el Paral·lel d'abans: records i enyorances d'un xicot del barri*, de Miquel Badenas i Rico. (Barcelona. Ajuntament D.L., 2006).
Imatge cedida per l'Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

Un escenari molt modern, amb les darreres novetats tècniques, presidia el nou equipament, que tenia una cabuda superior a les 1.000 persones. La platea disposava d'una il·luminació excel·lent i tenia un fris espectacular que hi donava la volta i en el qual hi havia pintats els noms dels millors artistes de l'escena estatal del moment.

Copyright: Fotografia extreta del llibre *El Paral·lel: nacimiento, esplendor y declive de la popular y bullanguera avenida barcelonesa*, de Miquel Badenas i Rico. (Barcelona. Amarantos, 1993). Imatge cedida per l'Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

La inauguració del Gran Teatro Español va tenir lloc el 27 de novembre de 1909 amb l'estrena de l'obra *La Dolores*, del mestre Tomás Bretón, amb la participació d'una orquestra dirigida pel senyor Francisco Pérez Cabrero. En aquesta nova etapa van destacar-ne especialment el vodevil francès i la sarsuela.

Els balls de carnestoltes, el primer dels quals es va organitzar l'any 1911 quan el teatre era propietat de Josep Canals, també van contribuir a forjar la popularitat del Teatro Español. Aquell mateix any, el local també va acollir la celebració d'un ball organitzat pel setmanari *El Papitu* per celebrar el sant del seu patró. Atès el caràcter satíric i humorístic de la publicació, la festa va estar envoltada de rumors i de polèmica —es creia que seria una

mena d'orgia—, i el cartell que l'anunciava va ser titllat d'irreverent per part dels conservadors. L'escàndol generat va ser molt gran però, finalment, el ball es va poder celebrar.

Un capítol especial s'inicia en les línies següents perquè, si en alguna cosa va destacar també el Teatro Español, va ser en el fet que va ser considerat la catedral del vodevil a Barcelona. Aquest fou l'espai on l'actriu Elena Jordi i l'actor Josep Santpere van obtenir els seus grans èxits entre 1914 i 1936 amb obres com ara *El gall seductor*, *A cal gendre*, *La Pitets se'ns ha casat*, *Les filles de Venus* i moltes d'altres. El vodevil fou un gènere de moda entre les classes populars i els bohemis de principis del segle xx.

L'actriu berguedana Elena Jordi, de nom real Monserrat Casals Baqué, es va fer càrrec de l'explotació empresarial del Teatro Español durant aquella època, amb l'ajuda d'uns assessors de luxe com l'escriptor Salvador Vilaregut i l'escenògraf Alexandre Soler Rovirosa. Entre els anys 1915 i 1920, la companyia teatral d'Elena Jordi fou la gran atracció del Paral·lel i l'escriptor Santiago Rusiñol en fou un dels habituals.

L'any 1921, Elena Jordi es va retirar parcialment del teatre i va donar pas a l'actor Josep Santpere (Papitu), qui s'hi va instal·lar amb la seva companyia el 24 de setembre d'aquell mateix any i no el va deixar fins a la seva mort. El públic que anava al Teatro Español esperava amb ganes els famosos gags del Santpere, unes improvisacions còmiques que l'actor introduïa en les seves obres i que provocaven grans riallades per part dels espectadors, i el desconcert dels actors i les actrius amb qui compartia escenari. La mort d'aquest actor va significar la desaparició del «rei del Paral·lel».

Copyright:
Institut del Teatre de Barcelona

L'any 1911 el cinema va fer la seva primera incursió al Gran Teatro Español i l'espai es va convertir en un teatre on es podien fer sessions cinematogràfiques. Però no fou fins després de la Guerra Civil, el 17 de desembre de l'any 1939, quan el Teatro Español va obrir les portes reconvertit en una sala polivalent de teatre i cinema, perfectament adaptada i equipada per a les dues disciplines artístiques, i es va arribar a anomenar Cinema Español. Unes actuacions de varietats, amb la participació d'actors i actrius que es volien donar a conèixer, eren el complement ideal per a les pel·lícules.

Més endavant, cap als anys cinquanta, seixanta i setanta, i en moments de crisi del sector teatral, el cinema va permetre que continués l'activitat a l'Español i que es pogués, per tant, tirar endavant l'empresa. Fou en aquests anys quan molts teatres es van acabar convertint en cinemes definitivament.

Durant l'etapa de postguerra van ser les revistes espectaculars de la gran i nombrosa companyia austríaca Els Vienesos les que van destacar al Teatro Español i el van popularitzar. Encapçalada pel director Arthur Kaps i amb actors i actrius tan rellevants aleshores com Franz Joham, Gustavo Re, Herta Frankel i Roszy von Bischoff, entre d'altres, la companyia va arribar a Barcelona el maig de 1942, fugint de la Segona Guerra Mundial europea.

L'espectacle que oferien, molt europeïtzat, va suposar una alenada d'aire fresc per als escenaris teatrals de la Ciutat Comtal. En aquest sentit, cal esmentar una espectacular escenografia que van dissenyar per encàrrec de la companyia Carles Bohigas (el creador de la Font Màgica de Montjuïc), que es componia d'aigua, llum i música perfectament sincronitzades, i que mai no s'havia vist als escenaris del país.

Procedents del Teatro Cómico, el primer espai barceloní on van actuar, Els Vienesos aviat es van convertir en la companyia estable de l'Español, i hi van representar obres com ara *Todo para el corazón*, *Luces de Viena*, *Viena es así* i *Melodías del Danubio*, que recordaven l'encant austríac. Durant la segona meitat dels anys quaranta, als Vienesos es va incorporar la famosa actriu Raquel Meller (de nom original Francisca Marqués López), després d'haver triomfat als escenaris d'arreu del món.

Per poder representar aquestes revistes, l'Español es va haver de tornar a reformar l'any 1944. Aquesta vegada es va ampliar l'escenari, es va redecorar la sala, es va dissenyar una nova il·luminació, i es van modificar a fons el vestíbul i la façana exterior.

L'últim capítol del Teatro Español du el nom i els cognoms d'un empresari teatral, Matías Yáñez Jiménez, més conegut com a Matías Colsada, el rei de la revista. Aquest empresari va començar a aixecar el seu imperi durant la dècada dels quaranta i la seva fortuna va ser de les més grans de l'Estat espanyol. Colsada va arribar a Barcelona el 1954 i, a poc a poc, va consolidar la seva posició com a empresari teatral amb la compra i la gestió de diversos recintes escènics a l'avinguda del Paral·lel i arreu de l'Estat.

Amb Colsada, el Teatro Español va viure una gran època entre el 1968 i el 1980, i es va convertir en un dels teatres més actius i brillants de Barcelona: no s'hi van estrenar només revistes, sinó també obres de gran qualitat d'autors estrangers, amb forta càrrega de continguts politicosocials, i hi van actuar companyies de teatre estrangeres.

L'Español d'aleshores va veure l'actuació d'actors i actrius com ara Pedro Porcel, Maria Asquerino, Paco Muñoz, Marián Olores, entre molts d'altres nacionals i estrangers, i també la del grup revelació de la cançó catalana de l'època, La Trinca, que hi va representar el seu espectacle *Trincar i riure*, l'abril de 1971. Una etapa plena d'èxits abans que donà pas a la discoteca Studio 54.

Abans de continuar amb el període següent, cal destacar les etapes que el Gran Teatro Español va tenir entre el 1910 i el 1913, com a Teatre Líric Català i Teatre Nacional de Catalunya:

TEATRE LÍRIC CATALÀ (1910)

Durant només disset dies, un període molt curt, el Gran Teatro Español es va convertir en el Teatre Líric Català. L'empresa Güell, que aleshores tenia llogat/arrendat l'Español, va contractar destacats actors i actrius del moment com ara Josep Santpere, Alexandre Nolla, Paquita Ferrándiz i Maria Morera, entre molts d'altres, per crear una companyia de teatre que representés obres teatrals de gran qualitat en català. Aquesta iniciativa va rebre el suport d'escriptors il·lustres de les lletres catalanes com ara Santiago Rusiñol, Apel·les Mestres i Ignasi Iglésias, per citar-ne alguns, que van prometre portar al nou Teatre Líric Català les seves obres. Així va ser com s'hi van representar clàssics com ara *La Santa Espina* i *La reina vella*, d'Àngel Guimerà, o *Nausica*, de Joan Maragall.

Tanmateix, aquest intent de fer teatre en català no va aconseguir l'èxit esperat, i ben aviat es van tancar les portes del Teatre Líric Català amb pèrdues econòmiques importants. La revista portaveu del teatre culte en català, *L'Escena Catalana*, va lamentar la pèrdua d'una gran oportunitat de dignificar i catalanitzar el teatre i el públic del Paral·lel, i és que no es pot oblidar que el Paral·lel era el barri del teatre popular adreçat al gran públic.

TEATRE NACIONAL DE CATALUNYA (1912)

El Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans es va fer càrrec, durant la temporada 1912-1913, de la gestió dramàtica del Teatro Español, amb l'objectiu de fer-hi una temporada de teatre culte. En aquesta ocasió van convertir l'Español en la seu del Teatre Nacional de Catalunya.

Aquest sindicat pretenia regenerar la cultura catalana en general, i el teatre català en particular i, per fer-ho, es van voler valdre d'un teatre al Paral·lel al qual acudís el públic general.

Fou en aquesta temporada quan el Teatro Español va acollir les estrenes d'autors significats de la cultura catalana, com ara Àngel Guimerà, Frederic Soler (Serafí Pitarra), Santiago Rusiñol, Ignasi Iglésias, Ambrosi Carrión i Avel·lí Artís Gener.

El sindicat va organitzar dues temporades teatrals, però després es va dissoldre a causa de les desavinences entre els associats.

STUDIO 54 (1980-1997)

El 9 d'octubre de 1980, el Teatro Español, encara de la mà de Matías Colsada, es va convertir en una discoteca semblant a la mítica discoteca novaïorquesa Studio 54. Els primers anys de Studio 54, entre el 1980 i el 1985, són encara recordats amb nostàlgia per molts barcelonins que en la seva joventut van poder gaudir d'espais de llibertat semblants als que ja hi havia a l'estranger.

Unes parets molt fràgils, com plafons, que amagaven les parets de l'antic Teatro Español, i l'habilitació de nivells i racons a la sala que permetessin crear ambients diferents, van ser les reformes mínimes que va patir l'espai durant la dècada dels vuitanta. Studio 54 va tenir molt èxit durant

aquest període: va acollir concerts excel·lents i presentacions de cantants i formacions de gran ressò internacional, fins a convertir-se en un espai emblemàtic de l'oci nocturn barceloní. Des del 1982 fins al 1994, Raúl Orella fou el DJ resident d'aquesta emblemàtica sala barcelonina.

Copyright de les tres fotografies: Raúl Orellana 2010

L'Studio 54 va tenir vida fins a l'any 1997, després d'una època de decadència en el transcurs de la qual la sala es va buidar definitivament.

SCÈNIC BARCELONA (1999)

Tot just dos anys després, el 1999, va sorgir la iniciativa de recuperar l'espai i convertir-lo en un restaurant espectacle a l'estil de l'antiga Scala Barcelona o del mític Folies Bergère de París. Així doncs, el local es va reformar novament per adequar-lo al nou ús, tot conservant-ne l'estructura en ferradura, les tres plantes i les motlures de la sala principal de l'antic Teatro Español.

Els responsables de la iniciativa, la família Callís, van inaugurar el nou espai l'11 de novembre de 1999, amb unes grans expectatives que, lamentablement, no van arribar a bon port, i es van haver de suportar importants pèrdues econòmiques. Poc després de dos anys, l'Scènic Barcelona tancava les portes per falta de rendibilitat.

L'any 2002 l'Ajuntament de Barcelona va convertir-se en el nou propietari de l'Scènic Barcelona, després d'expropiar el local a l'empresa Scenic Barcelona, SL, la qual tenia previst convertir l'espai en un local de cites de grans dimensions. L'oposició veïnal i la manca de llicències administratives van aconseguir aturar el projecte.

Copyright:
Institut del Teatre de Barcelona

9. PATROCINADORS I COL·LABORADORS:

ARTERIA PARAL·LEL COMPTA AMB EL PATROCINI DE:

I LA COL·LABORACIÓ DE:

